пересмотр которого приобретает решающий смысл и становится финальным шагом в жизни главного персонажа. Также композиционными особенностями драмы «М. Баттерфляй» Д.Г. Хуанга являются обращения протагониста к аудитории, прием «пьесы-в-пьесе» и симультанность действия. Поэтику драматического произведения составляют интертекстуальная основа и эйджистская ментальность.

Ключевые слова: *пьеса-воспоминание, флэшбэк, старение, интертекстуальность, нелинейная структура, эйджизм, эпизация.*

Anna Gaidash

EPIC TECHNIQUES IN D. N. HWANG'S MEMORY PLAY "M. BUTTERFLY"

The author of the article studies the dramatic structure of the play written by an American playwright of the Chinese origin in the context of literary gerontology. The subject of the paper is Hwang's use of epic techniques to construct a lifelong story narrated by an aged protagonist. The goal of the present study is to define the specifics of drama's composition which is traced in the epic theatre paradigm developed by B. Brecht. The discourse of the dynamics of aging is revealed in the interaction of the scenes in retrospect (flashbacks) with the scenes in present time. It is determined that the feature of the architectonics of the play "M. Butterfly" by D. H. Hwang is the use of a framed structure of "intrusive narrative", which focuses on the representation of the aging protagonist. This technique promotes the immersion of the main character in his past. Life review becomes an animating force of the play leading to the protagonist's suicide. The dramatic structure of "M. Butterfly" comprises speaking of the protagonist to the audience, "play-within-the-play" technique and simultaneous actions. In terms of poetics Hwang's play employs intertextuality and the ageist remarks. The methods used in the paper are mixed: close reading, historical data processing, analyses of interdisciplinary resources (literary gerontology, social gerontology, theatre studies). The innovative solution lies in the application of interdisciplinary approach to close reading of drama texts. The results can be practical for classes of US literature and social gerontology.

Key words: *memory play, flashback, aging, intertextuality, nonlinear structure, ageism, epic techniques.*

УДК 82-14.09(510):7.043]:[22+24]:13
ORCID iD 0000-0003-0170-8150

Олександра Гуль

ФІЛОСОФСЬКЕ ПІДҐРУНТЯ ІМАГОЛОГІЧНИХ ІМПЛІКАЦІЙ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТА КИТАЙСЬКОЇ ФЛОРИСТИЧНОЇ ЛІРИКИ

У статті окреслено вплив давніх китайських філософських постулатів на формування світоглядної картини жителя Піднебесної. Акцент робиться на виокремленні флористичних образів, питомих для китайської лірики, збагачених та вихованих у традиціях конфуціанства, даосизму і буддизму. Стаття покликана розкрити символічне навантаження рослинних мотивів і образів, що пронизують китайську поезію, з огляду на вибірковість останніх. Звертаючись до образності китайської поезії, підкреслено вплив філософії Китаю на формування поетики мови, на чому наголошують синологи-літературознавці Ши Хан, Кобзєв А.І. та сучасники Шекера Я.В., Коломієць Н.В., Мурашевич К.Г. Розглянуто флористичні образи, відомі в Китаї під назвами «три товариші холодної зими», «чотири доброчесності», «чотири правителі».

Ключові слова: *давня китайська філософія, філософські постулати, флористична символіка, китайська лірика, імагологічні вкраплення соціокультурного компонента.*

Вступ. Китайська лірика є універсальною категорією художньої літератури, яка, тісно переплітаючись з іншими науками, увібрала в себе не лише мистецькі барви живопису та каліграфічного письма, але і фундаментальні основи давньої китайської філософії. Традиції буддизму,

конфуціанства і даосизму стали невід'ємною частиною поетичної спадщини Китаю.

Мета статті полягає у тому, щоб показати вплив давніх філософських постулатів, переконань та концептів Китаю на використання флористичної символіки в китайській ліриці. Стаття передбачає окреслення символічного навантаження флористики як способу ідеологічного мислення і як прояв загального соціокультурного та виховного компонента. Наше **завдання** передати не лише прояв східно-філософського концепту в ліриці, але і схарактеризувати його гармонійну синергію з внутрішнім світом поета-митця.

Актуальність статті продиктована невичерпним інтересом до китайської культури, пізнанням основ і передумов літературних процесів у китаєзнавчому просторі.

Об'єктом дослідження є китайська флористична лірика.

Предметом дослідження виступають рослинні образи і мотиви, питомі для китайської лірики, їх давній східно-філософський зміст, що є фундаментом для символічного та персоніфікованого навантаження.

Критичний огляд літератури. Дослідженням філософії образності рослин китайської лірики займався Ши Хан у своїй роботі «Флористические образы в русской и китайской поэзии первой трети XX века» (2012). Вибравши за мету здійснити компаративний аналіз флористичної символіки китайської і російської лірики, він окреслив філософське підґрунтя рослинних образів та мотивів [15].

Кобзєв А.І., відомий радянський історик китайської філософії, неодноразово у своїх працях «Учение о символах и числах в китайской классической философии» (1993), «Философия китайского неоконфуцианства» (2002), «Категории и основные понятия китайской философии и культуры» (2001) звертався до ролі філософії у створенні образів та символіки, що закріплюються у свідомості народу і потрапляють в інші міждисциплінарні виміри.

Серед сучасних українських науковців-синологів можемо виділити пані Шекеру Ярославу Василівну — українську вчену-синолога, поетесу, перекладачку, мисткиню, яка багато уваги приділяє китайській ліриці, і також у своїх статтях наголошує на відображенні філософських постулатів у китайській ліриці. Найбільш відомими є такі її статті, як «Деякі буддійські постулати в філософії давніх китайців та їх вплив на поезію доби Тан (618–907)», «К вопросу о влиянии даосизма на творчество поэта эпохи Тан Ли Бо (на примере сюжета "путешествие к бессмертным")». Філософію китайської поезії також досліджують вчені-синологи нашого часу, серед яких можна виділити Коломієць Н.В., Мурашевич К.Г. та ін.

Методологія дослідження. Основу методологічного дослідження в статті становить описово-аналітичний, контекстуальний, інтерпретаційний метод. Стаття залучає методи культурології, соціолінгвістики та психолінгвістики; обов'язковим є культурно-історичний метод дослідження.

Слід зазначити, що китайська філософія являє собою не лише наукове поняття, що має три базиси: *пізнання людини, пізнання світу, пізнання людини у світі,* та відображає світогляд Китаю, вона є вмістилищем низки настанов, правил і вчень, адресованих насамперед простому народу і правителям Піднебесної. Вчення і настанови мають на меті зростити людину гідну (小人**xiǎo rén** (сяо жень) — «людина проста» має досягти рівня 大人**dà rén** («да жень») — «людини великої»). Людина проста, нікчемна, неосвічена має стати людиною великою з чеснотами), яка має право належати до китайського народу і жити в Піднебесній. Крізь призму поезії, прози та живопису в людині закладаються базові конфуціанські принципи та постулати:

— *доброчесності* та *добропорядності* (德 **dé** «де» — конфуціанський принцип моральної справедливості, гуманності, гідності);
— *людяності* (仁 **rén** «жень» — принцип гуманності, любові до ближнього);
— *гармонії* та *миру* (和 **hé** «хе»). Цей принцип має на меті виховання людей в атмосфері миру, гармонії, спокою, щоб і надалі людина могла гармонійно існувати в соціумі в мирі та злагоді;
— *принципи незламної волі, душевної стійкості й відваги* (勇 **yǒng** «юн»).

Водночас китайська філософія викохує в людині синівську шанобливість (孝 **xiào** «сяо» — один із постулатів конфуціанства) та створює культ пращурів, формує беззаперечну й цілісну покору правителю держави. Отже, філософія Китаю має таку розумну та тонку побудову, що від давніх часів і дотепер пронизує всі сфери людського життя, обережно диктуючи соціокультурні норми та загалом встановлюючи поведінку людей у соціумі.

Філософія надійно увійшла в китайську літературу та живопис, створюючи свої образи й символіку доброчесності, краси та незламності як одних із найважливіших філософських постулатів. Тим самим філософія стала основою для закладення тематики давніх трактатів, лірики, прози, живопису, і будь-яке відхилення від давньофілософських доктрин, постулатів і тематики в поезії від часів правління династії Цзінь (265–420) і аж до руху 4 травня 1919 р. суворо каралося.

Простежуючи настановчий вплив філософії, розуміємо, що соціокультурний компонент, який має пронизувати китайську лірику, є беззаперечним і ненав'язливо інтегрованим у ліричний контекст загалом та в контекст флористичної

поезії, на якій ми, зокрема, й зосереджуємо нашу увагу в цій статті.

Своєю чергою, імагологічні імплікації соціокультурного компонента мають чітку символіку та образність, що закріплюються не лише за флористичним елементом у тексті поезії, але й у свідомості жителя Піднебесної, у загальному світобаченні людини. Філософія розумно та вибірково спиняється на образах рослин, що є найчастотнішими та найпривабливішими в Китаї.

Про вибірковість флористичних образів свідчить сама китайська пейзажна лірика, у якій найчастотнішими є *бамбук, слива, сосна, хризантема, орхідея*. Ці рослини в поезії не лише втілюють різні прояви природи, передають своєрідність та суб'єктивність митця, а й мають глибокий філософський зміст, який ми спробуємо окреслити далі в статті.

Улюбленим імагологічним вкрапленням соціокультурного компонента, якому належить першість, є образ ***бамбука*** (竹子**zhú zi «чжу цзи»**). Саме його вважають символом незламності, стійкості та витривалості. Оскільки китайська лірика переплітається з живописом і підкріплена каліграфією, слід описати сам принцип зображення бамбука, що йде від міцного до найслабшого — *стовбур — гілка — листя*. Лірика часто спиняється на описі незламного стовбура бамбука, вказуючи також на його внутрішню порожнечу. У розумінні китайців, останнє не є негативним явищем, навпаки, — *це простір для вільних думок та ідей*. Простір, оточений міцним стовбуром, що не дає змогу зовнішньому хаосу порушити спокій, тишу та гармонію, у той час як листя може спокійно гойдатися від пориву вітру.

Зауважимо, що бамбук у китайській лириці є виключно *чоловічим первнем* (阳**yáng** «ян»), водночас у буддизмі бамбук розглядається як символ балансу чоловічого та жіночого первня. Бамбук є втіленням доброчесної, незламної та щирої людини. Він символізує людське *довголіття*. Саме тому лірика з образом бамбука не лише покликана прославляти чесноти благородної людини, але і є побажанням довголіття.

Зробивши відхилення від суто теоретичної бази статті, згадаємо китайську легенду бойових мистецтв, розказану всесвітньо відомими актором Брюсом Лі, який лишив по собі чималу ліричну спадщину. Зокрема, цікавим є його порівняння людей із деревами. Так, Брюс Лі зазначав: *західна людина*, наче *дуб*: непохитно стоїть на землі, од вітру ніколи не гнеться, а в разі буревію зламається; *східна людина*, наче *бамбук*, стовбур трохи нахиляється од вітру, але потім неодмінно випрямиться і стане міцнішим.

Повертаючись до джерельної бази статті, зауважимо, що до виховного образу бамбука найбільше зверталися поети «золотої доби» (часи правління династії Тан (618–907) та династії Сун (960–1279)). Тут слід назвати таких поетів, як Бо Цзюї, Ван Вей, Ду Фу, Лі Ше, Лі Бо, Лі Цзяюй, Юань Чжень, Лю Юйсі (*епоха Тан*), Цай Цюе, Су Ши (*епоха Сун*). Серед представників «нової поезії» (друга половина XIX ст. — початок XXI ст.) слід виділити такі постаті: Го Можо (збірки поезії «Богині», «Ваза»), Вень Ідо (відомі збірки «Червона свічка», трактат «Закони поезії»), Лю Дабай («Осінні сльози»), Сє Бінсінь (збірки поезії «Зорі», «Весняні води»), чотиритомна збірка Сян Хуцзо «Думи про хмари»); поети Ай цін, Шу Тін, Бей Дао, Гу Чен, До До, Ян Лянь, які відомі ще і як «туманні поети», або поети у вигнанні. Вони почали вживати просту розмовну мову 白话**bái huà** — «байхуа» в написанні поезії, яка згодом отримала назву 白话诗**bái huà shī** — «вірші простою розмовної мовою».

Флористична лірика також часто звертається до образу ***сосни*** (松树 **sōng shù «сун шу»**), яка є втіленням розумної та розсудливої людини, людини врівноваженої та спокійної, незламної. Сосна згадується в поезії та прозі поряд із величним бамбуком і сливою. Таке гармонійне поєднання образів трьох рослин віднайшло свою літературну назву в поезії і прозі — ***«три товариші холодної зими»***. Назва продиктована стійкістю рослин: ні мороз, ні вітер не повинні зламати доброчесну людину і скривдити чисту душу. В образах зими та вітру вбачаємо персоніфікацію і метафору будь-якого зовнішнього впливу. Іноді в китайській літературі образ сосни постає поряд із образом ***кипарису*** (柏树**b ǎ i shù «бай шу»**). Свого часу в книзі «Бесіди й судження» (《论语》lún yǔ «Лунь Юй») Конфуцій зазначав, що із настанням холодів сосна та кипарис зав'януть останніми [9].

Образ ***квітучої сливи*** (梅花**méi huā «мей хуа»**) також надійно вкоренився у світобаченні жителя Піднебесної через свою красу. Слива, що квітне взимку, є улюбленим жіночим образом китайців. Вона є втіленням незламності, стійкості, гармонійним символом поєднання краси людського тіла та душі. Слива символізує чистоту людини та людських думок, надію й непохитність у гармонії з ніжною красою.

梅花	КВІТИ СЛИВИ
墙角数枝梅，	*За домом декілька дерев сливових,*
凌寒独自开。	*Вкрилися цвітом, холод не злякає,*
遥知不是雪，	*Помітно здалеку, що то не снігом вкриті,*
为有暗香来。	*Бо у повітрі ніжний аромат витає.*
王安石	Ван Аньши

Незважаючи на ніжність та витонченість квітучої сливи, її образність, як і образність ***хризантеми*** （菊花**jú huā**） та ***орхідеї*** (兰花 **lán huā**), є втіленням жіночого первня (阴**yīn** «інь»), жіночої краси, цнотливості та чистоти. Часто, милуючись красою природи і рослин під час своїх мандрів, поети складали чудові рядки, наприклад:

菊花

采菊东篱下，悠然见南山。

陶渊明

ХРИЗАНТЕМА

Хризантему зірвавши
у підніжжя східної брами,
Безтурботний мій погляд
спинився на південній горі.

Тао Юаньмін

Поєднання образів бамбука, сосни, сливи і хризантеми в поезії та живописі називають образами ***«чотирьох досконалостей», «чотирьох правителів» / «чотирьох доброчесностей»*** (四君子**sì jūn z ǐ**). Образ хризантеми часто замінюють образом ***орхідеї***. Така синергія флористичних образів у поезії вказує на взаємини між доброчесними людьми, на повагу до ідей та поглядів іншої людини, на спокій у відносинах.

Висновок. Отже, що система флористичних образів, якими наповнена китайська лірика, вказує на «модель світу» та місце людини у ньому. Флористичні вкраплення є живим та вічним втіленням філософії і загального устрою Китаю, а флористична символіка в поезії завжди була і лишатиметься актуальною темою пейзажної лірики, адже її образи зрощені та викохані в серцях жителів Піднебесної.

ДЖЕРЕЛА

1. Будний В.В. Порівняльне літературознавство : підруч. / В. Бідний, М. Ільницький. — К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 430 с.
2. Васильев Л.С. История религий Востока (религиозно-культурные традиции и общество) : учеб. пособ. для вузов по спец. «История» / Л.С. Васильев. — М. : Высшая шк., 1983. — 368 с.
3. Кобзев А.И. Категории и основные понятия китайской философии и культуры / А.И. Кобзев // Универсалии восточных культур. — М. : Изд. фирма «Восточная литература» РАН, 2001, С. 220–243.
4. Кобзев А.И. Учение о символах и числах в китайской классической философии / А.И. Кобзев. — М. : Изд. фирма «Восточная литература», 1993. — 432 с.
5. Кобзев А.И. Философия китайского неоконфуцианства / А.И. Кобзев. — М. : Изд. фирма «Восточная литература» РАН, 2002. — 606 с.
6. Коломієць Н.В. Хрестоматія китайської літератури (від найдавніших часів до III ст. н.е.) : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Н.В. Коломієць, Я.В. Шекера ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ : Київський університет, 2008. — 255.
7. Конфуцианство в Китае. Проблемы теории и практики / отв. ред. Л.П. Делюсин. — М. : Наука, 1982. — 264 с.
8. Коробова А.Н. Книги и судьбы: творческое наследие средневекового китайского литератора Ван Аньши (1021–1086) / А.Н. Коробова // Человек и культура Востока: исследования и переводы. — М. : ИДВ РАН, 2014. — С. 18–46.
9. Переломов Л.С. Конфуций: «Лунь юй» / Л.С. Переломов. — Москва : Восточная литература РАН, 1998. — 588 с.
10. Шекера Я.В. Віддзеркалення філософії даосизму в китайській поезії доби Сун (на прикладі творчості Су Ши, 1037–1101) / Я.В. Шекера // Хроніка-2000. Кетяг калини і цвіт сливи: Україна — Китай. — К., 2010. — Вип. 1 (83). — С. 719–728.
11. Шекера Я.В. Деякі буддійські постулати в філософії давніх китайців та їх вплив на поезію доби Тан (618–907) / Я.В. Шекера // Мова. Культура. Бізнес. — 2004. — Вип. 2. — С. 118–125.
12. Шекера Я.В. К вопросу о влиянии даосизма на творчество поэта эпохи Тан Ли Бо (на примере сюжета «путешествие к бессмертным») / Я.В. Шекера // Третьи Торчиновские чтения. Религиоведение и востоковедение : мат-лы науч. конф. — СПб., 2006. — С. 231–236.
13. Шекера Я.В. Китайська література VII–XIII століть : навч. посіб. / Я.В. Шекера. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2013. — 351 с.
14. Шекера Я.В. Символ як багатозначний образ у творчості Лі Бо / Я.В. Шекера // Вісник КНУ. Східні мови та літератури. — 2006. — Вип. 11. — С. 53–55.
15. Ши Хан. Флористические образы в русской и китайской поэзии первой трети XX века / Ши Хан. — Волгоград : Изд. «Волгоградского государственного социально-педагогического университета», 2012. — 162 с.

REFERENCES

1. Budnyi, V. V. (2008). Porivnialne literaturoznavstvo: tutorial. Kyiv, Vydavnychyi dim "Kyievo-Mohylyanska akademiia", 430 s.

2. Vasyliev, L. S. (1983). Istoriia religii Vostoka (religiozno-kulturnyie traditsii i obshchestvo: ucheb. posob. dlia vuzov po spets. «Istoriia» [History of the East religions (religic-cultural traditions and society)]. M., Vysshaia shkola, 368 s.
3. Kobzev, A. I. (2001). Kategorii i osnovnyie poniatiia kitaiskoi filisofii i kultury [Categories and Key Terms of Chinese Philosophy and Culture]. In A. Kobzev (Eds.). *Universalii vostochnykh kultur.* M., Izdatelskaia firma "Vostochnaia literatura", RAN, s. 220–243.
4. Kobzev, A. I. (1993). Uchenie o simvolakh i chislakh v kitaiskoi klassicheskoi filosofii [Studies on the issue of symbols and numbers in Chinese classic philosophy]. M., Izdatelskaia firma "Vostochnaia literatura", RAN, 432 s.
5. Kobzev, A. I. (2002). Filosofia kitaiskogo neokonfutsianstva [Chinese Neo-Confusionism Philosophy]. M., Izdatelskaia firma "Vostochnaia literatura", RAN, 606 s.
6. Kolomiiets, N. V., Shekera, Ya. V. (2008). Khrestomatiia kytaiskoi literatury (vid naidavnishykh chasiv do III st. n. e.): navch. posibnyk dlia stuydentiv VNZ [Chinese literature (from ancient times to III century): Tutorial for University students]. Kyivskyi nats. un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv: Kyivskyi universytet, 255 s.
7. Deliusin, L. P. (Eds.). (1982). Konfutsianstvo v Kitaie [Confucianism in China]. M., Nauka. *Theory and Practice Issues*, 264 s.
8. Korobova, A. N. (2014). Knigi i sudby: tvorcheskoie nasledie srednevekovogo kitaiskogo literatora Van Anshi (1021–1086) [Books and Destinies: Creative Heritage of the Medieval Chinese Literary Artist Van Anshi (1021–1086)]. Chelovek i kultura Vostoka: issledovania i perevody. M., IDV RAN, s. 18–46.
9. Perelomov, L. S. (1998). Konfutsii: «Lun yui» [*Confucius: "Lun yu"*]. M., Vostochnaia literatura, RAN, 588 s.
10. Shekera, Ya. V. (2010). Vidzerkalennia filisofii daosyzmu v kytaiskii poezii doby Sun (na prykladi tvorchosti Su Shy, 1037–1101) [Reflection of Daoist Philosophy in Chinese Poetry of Su Shi Dynasty (based on the Su Shy poetry, 1037–1101)]. *Khronika-2000. Ketyah kalyny i tsvit slyvy: Ukraina — Kytai,* 1 (83), 719–728.
11. Shekera, Ya. V. (2004). Deiaki buddiiski postulaty v filosofii davnikh kytaitsiv ta yikh vplyv na poeziiu doby Tan (618–907) [Some Buddist Postulates in Philosophy of Ancient Chinese People and Their Influence on Tan Poetry (618–907)]. *Mova. Kultura. Bisness,* 2, 118–125.
12. Shekera, Ya. V. (2006). K voprosu o vliianii daosizma na tvorchestvo poeta epokhi Tan Li Bo (na primere siuzheta "puteshestvie k bessmertnym) [To the Question of Daosism Influence on the Poetry of Tan Dynasty of Poet Li Bai (on the example of "travelling to immortals"). Spb., *Tretii Torchinovskie chteniia. Religiovedenie i vostokovedenie: materialy nauch. konferentsii,* 231–236.
13. Shekera, Ya. V. (2013). Kytaiska literatura VII–XIII stolit: navch. posibnyk [Chinese Literature of 7–13 centuries: tutorial guide]. K., "Kyivskyi Universytet", 357 s.
14. Shekera, Ya. V. (2006). Symvol yak bahatoznachnyi obraz u tvorchosti Li Bo [Symbol as Multicode Image in Li Bai Poetry]. Visnyk KNU, Skhidni movy ta literatury, 11, 53–55.
15. Shi, Han. (2012). Floristicheskiie obrazy v russkoi kitaiskoi poezii pervoi treti XX veka [Floristic Images in Russian and Chinese Poetry of the first third part of the 20 century]. Volgograd: Izdatelstvo «Volgogradskogo gosudarstvennogo sotsialno-pedagogicheskogo universiteta», 162 s.

Александра Гуль

ФИЛОСОФСКАЯ ОСНОВА ИМАГОЛОГИЧЕСКИХ ИМПЛИКАЦИЙ СОЦИКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТ КИТАЙСКОЙ ФЛОРИСТИЧЕСКОЙ ЛИРИКИ

В статье очерчено влияние древних китайских философских постулатов на формирование мировоззренческой картины жителя Поднебесной. Акцент ставится на выделении флористических образов, характерных для китайской лирики, обогащенных и воспитанных в традициях конфуцианства, даосизма и буддизма. Статья направлена на раскрытие символической содержательной нагрузки растительных мотивов и образов, пронизывающих китайскую поэзию, с учетом избирательности последних. Обращаясь к образности китайской поэзии, статья подчеркивает влияние философии Китая на формирование поэтики речи, на чем сосредотачивают внимание синологи-литературоведы Ши Хан, Кобзев А.И. и современники Шекера Я.В., Коломиец Н.В., Мурашевич К.Г. Рассмотрены флористические образы, известные в Китае под названиями «три товарища холодной зимы», «четыре добродетели», «четыре правителя».

***Ключевые слова**: древняя китайская философия, философские постулаты, флористическая символика, китайская лирика, имагологические вкрапления социокультурного компонента.*

Oleksandra Gool

PHILOSOPHICAL BASIS OF IMAGOLOGICAL IMPLICATIONS OF SOCIO-CULTURAL COMPONENT IN CHINESE FLORAL LYRICS

The article outlines the influence of the ancient Chinese philosophic postulates on the formation of worldview picture of the Tianxia citizens. The emphasis is placed on floral images, typical for Chinese lyrics, enriched and grown upon the traditions of Confucianism, Daoism and Buddhism. The article is aimed to reveal the symbolic contents of floral motifs and images, running through Chinese poetry, considering the selectivity of images. Appealing to the images of Chinese poetry, the article underlines the influence of Chinese philosophy on the formation of language poetics, this very fact has been observed by sinologists-literary scholars: Shi Han, Kobzev A. I., contemporaries — Shekera Ya. V., Kolomiyets N. V., Murashevych K. G. The article addresses the floral images, known in China as "the three friends of cold winter", "the four cardinal virtues", "the four emperors". Special focus is made on the cardinal virtues, which are behind the floral images, with the focus on personification; on identifying the male principle (Yang) and the female principle (Yin), being primarily put into these plants. The article reveals the symbolization of floral images, giving not only Eastern-philosophical concept, but representing the inner world of the poet-creator, thus, making a visual space, which will help to understand the role and place of a person in Chinese social environment.

Key words: *ancient Chinese philosophy, philosophic postulates, floral symbols, Chinese lyrics, imagological implications of socio-cultural component, bamboo, plum, orchid, pine, chrysanthemum, three friends of cold winter, four cardinal virtues, four emperors, four ideals, floral lyrics, floral images, floral symbols.*

УДК 821.161.2
ORCID iD 0000-0001-9274-8566

Олена Іщенко

СВІЙ / ЧУЖИЙ ХРОНОТОП ЯК МАРКЕР ІДЕНТИЧНОСТІ ГЕРОЇВ У РОМАНАХ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ

У статті досліджено Свій / Чужий хронотоп як маркер ідентичності протагоністів у романах сучасного українського письменника М. Дочинця. З'ясовано, що прозаїк приділяє особливу увагу взаємозв'язку людини з навколишнім середовищем, наголошуючи на пріоритетному значенні хронотопічних координат у формуванні світовідчуття героїв, їхнього способу думання, морально-етичних правил поведінки, самобутньої філософії тощо. За допомогою категоріїв Свій / Чужий розглянуто специфіку художнього потрактування процесу становлення індивідуальної, соціальної та національної ідентичностей як невід'ємної складової самопізнання і духовного самовдосконалення протагоністів М. Дочинця.

Ключові слова: *Свій / Чужий хронотоп, ідентичність, протагоніст, топос, роман.*

Посилення уваги до хронотопу в теоретико-літературознавчих студіях свідчить про актуальність проблеми. Розглядаючи літературний твір як відтворення реального світу і людини в ньому, дослідники М. Бахтін, Н. Копистянська, Д. Ліхачов, Ю. Лотман, С. Скварчинська, А. Темірболат, О. Чичерін та ін. акцентують на пріоритетному значенні хронотопу в моделюванні художньої дійсності. Застосування хронотопічного аналізу під час вивчення художнього тексту допомагає визначити ідейно-естетичні погляди письменника, жанрово-стильову специфіку творів, їх ідейно-тематичне наповнення, композиційну структуру, сприяє ґрунтовній і цілісній характеристиці героя тощо.

Образ людини в літературі, за М. Бахтіним, значною мірою визначається хронотопом і «завжди суттєво хронотопічний» [1, 235]. Ю. Лотман погоджується з цією думкою і, акцентуючи на просторових параметрах, поділяє осередок життєдіяльності героя на Свій (дім) та Чужий (анти-дім) [див. про це: 11]. Ученому